

P-05-1097 Dylid gwahardd cewyll adar hela

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2021

Cyfeirnod: RS20/14886-11

Rhif y ddeiseb: P-05-1097

Teitl y ddeiseb: Dylid gwahardd cewyll adar hela

Geiriad y ddeiseb: Amcangyfrifir bod miliynau o fferantod a phetris yn cael eu ffermio'n ddiwydiannol yng Nghymru bob blwyddyn fel y gellir eu saethu am 'sbort'. Er mwyn eu bridio, mae degau o filoedd o adar yn cael eu cadw'n gaeth mewn cewyll, yn aml am lawer o'u hoes bridio. Mae cewyll yn greulon ac mae anifeiliaid yn dioddef o'u herwydd. Yn flaenorol, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi ei chefnogaeth i Gymru ddod yn genedl ddi-gewyll. Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i wahardd defnyddio cewyll ar gyfer cynhyrchu adar hela.

Rhagor o fanylion:

Gall byw mewn cawell peri trallod ac anafiadau, ac nid yw'n darparu'n llawn ar gyfer anghenion nac ymddygiad naturiol yr adar. Gall yr adar ddioddef, ymysg pethau eraill, ddoluriau traed agored poenus, ymosodiadau a achosir gan straen, ac anafiadau sy'n deillio o'u hymgeision niferus i ddianc. Er mwyn lleihau ymddygiadau problemus sy'n gysylltiedig â'u cadw'n gaeth, megis pigo adar eraill, gellir hefyd ddefnyddio dyfeisiau fel atalyddion plastig, sy'n cael eu gwthio i'w ffroenau.

Mae fferantod a phetris yn greaduriaid lled-wyllt eu natur, sy'n gwneud effaith y cewyll arnynt yn waeth fyth. Serch hynny, nid ydyn nhw hyd yn oed yn dod o dan y rheoliadau sylfaenol a ganiateir i anifeiliaid fferm eraill nac yn cael eu harchwilio'n rheolaidd. Mae ymchwiliadau wedi datgelu achosion o dorri canllawiau, megis defnyddio cewyll moel dro ar ôl tro, a gadael fferantod marw mewn cewyll yn ddigon hir iddynt gael eu canibaleiddio. Hyd yn oed

mewn cewyll a ddisgrifir fel rhai 'wedi'u cyfoethogi', gallai fod cyn lleied ag un glwyd i'w rhannu, llen blastig a rhywfaint o borfa artiffisial.

Ni waeth a yw'r cewyll sy'n eu cadw'n gaeth yn rhai moel neu'n rhai 'wedi'u cyfoethogi', mae adar hela'n dioddef. Mae gan Lywodraeth Cymru y pŵer i ddod â'r arfer hwn i ben.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan y Gynghrair yn erbyn Chwaraeon Creulon ar ôl casglu cyfanswm o 5,287 o lofnodion.

1. Cefndir

Nid oes deddfwriaeth benodol yn rheoleiddio bridio a magu adar at ddibenion chwaraeon.

Fodd bynnag, rhaid i bob bridwr adar hela gydymffurfio â'r deddfau perthnasol sy'n ymwneud â'u gweithrediad. Yn benodol, mae cadw adar byw mewn caethiwed yn dod o fewn cwmpas, ac amddiffyniad *Deddf Lles Anifeiliaid 2006* (Deddf 2006). Mae Deddf 2006 yn cynnwys nifer o ddarpariaethau sy'n arbennig o berthnasol:

- Mae adran 4 yn darparu bod yn rhaid amddiffyn anifeiliaid rhag dioddefaint diangen; ac
- Mae adran 9 yn ei gwneud yn ofynnol i berson sy'n gyfrifol am anifail sicrhau bod anghenion yr anifail yn cael eu diwallu. Mae hyn yn cynnwys ei angen:
 - am amgylchedd addas;
 - am ddeiet addas;
 - i fedru arddangos patrymau ymddygiad normal;
 - i gael ei gadw gydag anifeiliad eraill, neu ar wahân iddynt (yn ôl yr angen); ac
 - i gael ei amddiffyn rhag poen, dioddefaint, anaf a chlefyd.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru *Adar sy'n cael eu magu ar gyfer eu hela (côd ymarferer eu lles)* (2011) ('y Cod Ymarfer' o hyn ymlaen). Mae'n darparu canllawiau mewn perthynas ag Adran 9 o Ddeddf 2006 (a drafodir isod).

Gellir rhoi gwybod i'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) neu'r Awdurdod Lleol perthnasol am bryderon ynghylch safle magu adar hela penodol gan eu bod yn gyfrifol am ddarparu a gorfodi darpariaethau iechyd a lles anifeiliaid ar ran Llywodraeth Cymru. Dangosodd [cais rhyddid gwybodaeth](#) nifer yr ymweliadau gan APHA â safleoedd saethu ffesantod yng Nghymru: 1 yn 2014; 0 yn 2015; a 0 yn 2016 (allan o 359, 167 a 190 o safleoedd ffesantod cofrestredig yn y blynyddoedd yn ôl eu trefn).

Mae deddfau eraill, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â chynllunio, cofrestru, rheoli meddyginiaeth, gwaredu sgil-gynhyrchion anifeiliaid a chludo anifeiliaid hefyd yn berthnasol ac fe'u hamlinellir yn Atodiad 1 o'r Cod Ymarfer.

Gallai Llywodraeth Cymru ddeddfu i reoleiddio bridio adar at ddibenion chwaraeon, os mai hyrwyddo lles anifeiliaid oedd diben deddfwriaeth o'r fath.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Cod Ymarfer

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [Adar sy'n cael eu magu ar gyfer eu hela \(côd ymarfer er eu lles\)](#) yn 2011. Mae llythyr Llywodraeth Cymru at y Pwyllgor ynglŷn â'r ddeiseb hon yn dweud bod y Cod Ymarfer wedi'i ddatblygu mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid gan gynnwys cynrychiolwyr o'r diwydiant saethu a sefydliadau lles.

Mae'r Cod Ymarfer yn datgan, pan fo adar yn cael eu cadw dan do neu mewn corlan, y dylai'r gorlan fod wedi ei hadeiladu a'i rheoli'n dda, ac o faint digonol i sicrhau iechyd a lles da. Mae hefyd yn dweud na ddylid defnyddio cewyll moel uwch y llawr ar gyfer bridio ffesantod na chewyll moel bach ar gyfer bridio petris. Dylai'r holl systemau dodwy a ddefnyddir i gadw adar dan dô gael eu dylunio a'u rheoli i sicrhau lles yr adar a dylid cyfoethogi unrhyw system yn briodol.

Mae papur Llywodraeth Cymru i'r Pwyllgor yn dweud y bydd unrhyw newidiadau a wneir i'r Cod Ymarfer neu i'r deddfwriaeth lles yn y dyfodol yn cael eu gwneud gan roi ystyriaeth ddyledus i'r holl adborth gan rhanddeiliaid, ynghyd â gwaith ymchwil, dadansoddi a thystiolaeth berthnasol.

Adolygiad Cyfoeth Naturiol Cymru o weithgaredd saethu

Yn 2016 dechreuodd Cyfoeth Naturiol Cymru adolygiad o weithgaredd saethu ar ei dir. [Ysgrifennodd](#) Hannah Blythyn AS, Gweinidog yr Amgylchedd (ar y pryd) at

Gyfoeth Naturiol Cymru yn 2018 gan nodi nad yw Llywodraeth Cymru yn cefnogi saethu ffesantod, bridio adar hela, na chadw'r adar mewn corlannau dal, ar Ystâd Llywodraeth Cymru. Penderfynodd Cyfoeth Naturiol Cymru atal prydlesu hawliau saethu ffesantod ar Ystâd Coetir Llywodraeth Cymru (WGWE) o fis Mawrth 2019, pan ddaeth y prydlesi presennol i ben.

O ran magu'r adar daeth Cyfoeth Naturiol Cymru i'r casgliad:

The evidence indicates that the rearing and release in pens of gamebirds can, if not well managed, impact on the welfare of the birds. The WG [Welsh Government] Code of Practice provides a statement of best practice to address the issue.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Mae'r Pwyllgor Deisebau wedi trafod deiseb o'r blaen P-05-816 'Dywedwch NA i saethu ffesantod ar dir cyhoeddus Cymru.'

Anfonodd y Gynghair yn Erbyn Chwaraeon Creulon lythyr at y Pwyllgor pan oedd yn trafod y ddeiseb honno yn 2018. Cyfeiriodd at fagu adar hela i'w saethu a Chod Ymarfer Llywodraeth Cymru:

... there are no independent checks undertaken to assess whether the Code is being followed by game bird breeders, so in practice, compliance with the Code is voluntary. There are no inspections of game bird rearing sites carried out by the Animal and Plant Health Agency. Any inspection of a game bird rearing site would only be carried out in response to a welfare concern raised directly with APHA or the local authority but given that game bird rearing facilities are private businesses, it is highly unlikely that any welfare breaches would be detected and reported.

In addition, the Code itself is eight years old and is insufficient to guarantee the welfare of the birds as it lacks even a basic minimum space requirement per bird. Animal Aid's investigations over a number of years have revealed that this Code is often disregarded with no consequences for the game bird producer.

Caewyd y ddeiseb hon ym mis Ionawr 2019 yn dilyn penderfyniad Bwrdd Cyfoeth Naturiol Cymru i beidio â chynnig estyniad i'r prydlesi ar gyfer hawliau saethu

ffasantod wedi iddynt ddod i ben ym mis Mawrth 2019, yn dilyn ymyrraeth Llywodraeth Cymru.

Ym mis Mehefin 2018 cododd Bethan Sayed, AS, y cwestiwn yn y Cyfarfod Llawn (para 332) ynghylch pryd y caiff y Cod Ymarfer ei adolygu gan ddweud 'mewn sgysiau a gefais gyda'r Gynghrair yn Erbyn Chwaraeon Creulon, nid yw hwn yn cael ei fonitro ar hyn o bryd.'

Ymatebodd Lesley Griffiths AS, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig (para 337) gan ddweud ei bod wedi cytuno gydag Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig y DU (DEFRA) a'r gweinyddiaethau datganoledig eraill y byddant yn gweithio gyda'i gilydd i adolygu a diwygio'r Cod Ymarfer. Ni roddwyd llinell amser.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.